כיתה ז' | תנ"ך | שיעור 2 מתוך 4 | 45 דק' | שמואל א פרק א, יט - פרק ב, יא

**ממלכתי · כיתה ז'. קריאה ספרותית-היסטורית: דמויות, ערכים ומניגות. גרסה נפרדת לחמ"ד, עם רש"י ורד"ק ודגש על אמונה: יחידה 6 בעמוד התנ"ך.**

# הולדת שמואל ושירת חנה

### 🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יסבירו את משמעות השם "שמואל" לפי חנה
- התלמידים יתארו כיצד קיימה חנה את נדרה
- התלמידים יזהו ניגודים בשירת חנה ויקשרו אותם לסיפור חייה ולנושא המלוכה

### 📖 הסבר למורה

חנה יולדת בן וקוראת לו שמואל, "כי מה' שאלתיו" (א, כ). היא נשארת עמו בבית עד שייגמל, ואז מביאה אותו לשילה, אל עלי: "אל הנער הזה התפללתי" (א, כז), "וגם אנכי השאלתהו לה'" (א, כח). כך מקיימת חנה את הנדר שנדרה בפרק א.

בפרק ב חנה שרה שיר הודיה. השיר בנוי מניגודים: "קשת גברים חתים ונכשלים אזרו חיל" (ב, ד); "שבעים בלחם נשכרו ורעבים חדלו עד עקרה ילדה שבעה" (ב, ה); "ה' מוריש ומעשיר משפיל אף מרומם" (ב, ז). הרעיון: גורלו של אדם יכול להתהפך, החלש מתחזק והחזק נחלש. חנה עצמה היא דוגמה לכך, מעקרה לאם.

השיר מסתיים במילים "ויתן עז למלכו וירם קרן משיחו" (ב, י). בזמן הזה עוד אין מלך בישראל, ולכן הסיום הוא רמז ספרותי לנושא של ספר שמואל כולו: הקמת המלוכה. הפרק נחתם ב"והנער היה משרת את ה' את פני עלי הכהן" (ב, יא).

### 👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דק')

1. פתיחה (5 דק'): שואלים: האם אתם מכירים סיפור (מספר, מסרט או מההיסטוריה) שבו מצב התהפך, רע שהפך לטוב או להפך? (שיתוף רשות.)
2. קריאה (10 דק'): קוראים את א, יט-כח. מסמנים את המילים מהשורש ש-א-ל בפרק (שאלתיו, השאלתהו, שאול) ומדברים על הקשר לשם שמואל.
3. עבודה בקבוצות (15 דק'): כל קבוצה מקבלת שניים-שלושה פסוקים מן השירה (ב, ד-ח) וממלאת טבלת ניגודים: מי היה חזק ונחלש, מי היה חלש והתחזק.
4. דיון (10 דק'): מה הקשר בין הניגודים לבין הסיפור של חנה ופנינה? ולמה השיר מסתיים במלך?
5. סיכום (5 דק'): כל תלמיד כותב משפט אחד: מה למדתי על חנה מהשירה.

## ❓ שאלות לדיון בשלוש רמות

**הבנה**

- מה הסבירה חנה על השם "שמואל"?
- מתי הביאה חנה את שמואל לשילה, ולמי מסרה אותו?
- מצאו בשירה שני זוגות של ניגודים.

**פרשנות**

- איך משתקף הסיפור האישי של חנה בשירה? הביאו פסוק.
- למה לדעתכם השירה מסתיימת במלך ובמשיח, כשעדיין אין מלך?

**הערכה ועמדה**

- חנה קיימה הבטחה קשה. האם תמיד צריך לקיים הבטחה? מתי זה חשוב במיוחד?
- השירה אומרת שהחלש יכול להתחזק. האם אתם מסכימים? תנו דוגמה מההיסטוריה או מהחיים.

## 🔍 כתוב / מפרשים

בכל שורה קוראים קודם את הטור הימני: מה כתוב בפסוק, מילה במילה. רק אחר כך עוברים לטור השמאלי: מה אפשר להסיק, ומי מציע את הפירוש. כך התלמידים לומדים להבחין בין הכתוב לבין הפרשנות.

| 📜 כתוב (מה הפסוק אומר במפורש) | 🔍 מפרשים (מה אפשר להסיק, ומי אומר זאת) |
|---|---|
| **(א, כ)** „כִּי מֵיְהוָה שְׁאִלְתִּיו“<br>חנה מסבירה את השם שמואל. | *פירוש אפשרי, קריאה ספרותית:* השם קשור לבקשה ("שאלה"). המילה חוזרת בפרק: "שאלתי" (א, כז), "השאלתהו" (א, כח). החזרה מדגישה שהבן נולד מתוך תפילה, ושחנה מחזירה את מה שביקשה. |
| **(ב, ה)** „עַד-עֲקָרָה יָלְדָה שִׁבְעָה“<br>בשירה, העקרה יולדת שבעה. | *פירוש אפשרי, קריאה ספרותית:* חנה מכניסה את הסיפור האישי שלה לתוך שיר כללי על היפוך גורלות. "שבעה" נקרא כאן כמספר שלם וסמלי, לא כמספר מדויק של ילדים. |
| **(ב, י)** „וְיִתֵּן-עֹז לְמַלְכּוֹ, וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ“<br>השירה מסתיימת במלך. | *פירוש אפשרי, קריאה ספרותית:* בזמן חנה אין עדיין מלך בישראל. סוף השירה מכין את הקורא לנושא שהספר יעסוק בו: הקמת המלוכה. |

**לתלמידים:** הוסיפו שורה משלכם: בחרו פסוק מהשיעור, כתבו בטור אחד מה כתוב בו, ובטור השני מה אתם מסיקים ממנו.

## 💡 הערות למורה

הקשר בין השם שמואל לשורש ש-א-ל הוא פירוש השם שנותנת חנה בפסוק, ולא בהכרח גזרון לשוני מדויק; כדאי להציג אותו כך. המילים מהשורש ש-א-ל (ובהן "שאול") מקדימות את סיפור שאול המלך,

ואפשר להציע זאת למתקדמים כרמז ספרותי.

**📝 בדף העבודה**

הולדת שמואל ושירת חנה: 8 תרגילים, ומחוון מלא בעמוד השני.

## מקורות

- שמואל א פרק א (מכון ממרא)
- שמואל א פרק ב (מכון ממרא)

# מחוון: הולדת שמואל ושירת חנה

1. "כי מה' שאלתיו": היא ביקשה אותו מה'.
2. "השאלתהו": נתתי אותו לה', לשרת אותו כל ימי חייו. כך קיימה חנה את הנדר שנדרה (א, יא).
3. ג. לעלי הכהן.
4. למשל: גיבורים - נכשלים; שבעים - רעבים; עקרה - רבת בנים.
5. ה' יכול לעשות אדם עני ולהעשיר אותו, להשפיל ולרומם. גורלו של אדם יכול להתהפך.
6. למשל "עד עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אמללה": חנה הייתה עקרה ונולד לה בן. אפשר גם לקשור את "רבת בנים" לפנינה. כל נימוק מבוסס מתקבל.
7. על מלך (משיחו: המלך שנמשח). זה מפתיע כי עדיין אין מלך בישראל; זה רמז לנושא הספר, הקמת המלוכה.
8. הוא נשאר בשילה והיה משרת את ה' את פני עלי הכהן.